

L'EVANGELI DE JOAN «MARC»

Al llarg de quatre cursos (d'octubre a juny) hem anat comentant i actualitzant a la nostra situació concreta la primera redacció de l'Evangelí de Marc, la bona notícia que Joan hauria anunciat en el si de la petita comunitat de Jerosòlima reunida a «la casa de la Maria, la mare de Joan, a qui hom anomena 'Marc'» (Ac 12,12) i que al cap d'uns anys, a petició d'alguns deixebles avantatjats (entre els quals molt bé podria ser que hi figuessin Mateu i Lluc), hauria posat per escrit. Uns deu anys més tard (45 dC), a petició de Bernabé i Saule, baixa amb ells a Antioquia (12,25), un cop aquests hagueren lliurat als ancians de l'església de Jerusalem la primera col·lecta feta entre els cristians d'Antioquia (11,29-30). Després d'una breu estada a l'església d'Antioquia, acompanya Bernabé i Saule, a qui l'Esperit Sant havia escollit per a la missió al paganisme (13,2), i salpa amb ells cap a l'illa de Xipre (13,5). Veient-se impossibilitat de poder desplegar la seva funció d'evangelista, atès que Pau havia pres les regnes de la missió (cf. 13,13a: «els del cercle de Pau») privilegiant «les sinagogues dels jueus» (13,5.6), «Joan se separà d'ells i se'n tornà a Jerosòlima» (13,13b). Malgrat que la seva primera experiència missionera fou molt decebedora, de retorn a la seva comunitat de Jerosòlima anà incorporant a la primera redacció les noves qüestions que se li havien plantejat, responent a la necessitat d'adaptar la bona notícia a un públic més ampli. Joan es preparava així a consciència per a la missió que reemprendria cinc anys més tard (50 dC): En efecte, després que Bernabé s'hagués separat, al seu torn, de Pau (15,39a), «Bernabé s'endugué amb ell a Marc i salpà cap a Xipre» (15,39b), el punt de partida de la primera etapa de la missió (13,4). És molt possible que Marc hagués incorporat ja a la primera redacció jerosolimitana bona part de la segona (i tercera) redacció que comentarem a partir d'ara.

Tornem a començar l'evangelí de Joan-Marc

L'Evangelí s'inicia amb un terme molt tècnic i que ens servirà de clau per a la interpretació de tot el seu contingut, «*Principi*», la primera paraula amb què s'enceta el primer llibre de la Bíblia, «Al principi, Déu va crear el cel i la terra» (Gn 1,1). N'hi ha prou amb una *paraula clau* per a establir una relació profunda. Quan un jueu sent a dir 'principi', tot seguit ho relaciona amb el començament del Gènesi, que és el començament de la Torà, de la Llei, i resitua aquella escena en el moment present.

Quan Marc encapçala el seu evangelí amb l'expressió «*Principi de la bona notícia*», ens està dient que aquell mateix «principi» en què Déu va fer el cel i la terra és reprès ara, un cop la creació ja ha evolucionat fins al punt de poder mostrar a la humanitat, en la persona de Jesús, en qui s'ha encarnat totalment, quin era el seu projecte: «*Principi de la bona notícia de Jesús...*» Com si diguéssim: 'Ara comença la veritable història de la salvació', si bé més que d'història, s'hauria de parlar d'experiència. Comença aquí un relat sobre una experiència diferent que no 'entra' en la història, sinó que 'està' dins la història, però la supera per complet, com la metafísica respecte a la física. El gènere simbòlic ens ajuda precisament a traspassar aquest llindar. Per això resulten tan eixarreiats molts dels comentaris bíblics, perquè rebutgen per principi d'aprofundir en el llenguatge simbòlic. Era del tot necessari netejar el text dels evangelis de les múltiples i variades interpretacions al·legòriques que se li havien adherit en l'exegesi dels pares alexandrins i que dominà tota l'Edat Mitjana, interpretacions al·legòriques que en aquell moment acomplien la seva funció, però que avui són inacceptables per a un biblista. Una cosa, però, són les al·legories que, si bé pretenien prendre peu en el text, s'allunyaven sovint del sentit que li va voler donar l'evangelista, i una altra el sentit simbòlic que impregna tots els relats evangèlics.

Què és el que comença?

«*Principi de la bona notícia...*», 'Arkhe tou euangeliou', amb article, pressuposa que aquesta 'bona notícia' és ben coneguda dels oients. L'evangelista està parlant a la seva comunitat de la bona notícia que acaben d'experimentar, d'una experiència viscuda. No parla en teoria. Aquesta 'bona notícia' que ha arribat fins a nosaltres és la que va propiciar que es reunís aquesta comunitat «a la casa de la Maria», una comunitat presidida per una dona. Avui dia, si haguéssim seguit les petges de Marc, Mateu o Lluc, no hi hauria femisme ni antifemisme a l'església, perquè tindriem ja assumit el paper de la dona.

Maria presideix la comunitat

Quan Lluc parla de «la casa de la Maria» dona a entendre que Maria presideix aquesta comunitat. Comunitat i «casa» (*oikia*) són intercanviables. En l'Evangelí, quan Maria torna de la visita a Isabel, de fer un servei, diu: «Maria ... se'n tornà a casa seva», o sigui a Natzaret. En els prolegòmens del llibre dels Fets menciona a «Maria, mare d'en Jesús» diferenciant-la de «els germans d'ell» (Ac 1,14) i en el text que acabem de citar precisa que «la Maria», amb article anafòric (malgrat ser la primera menció), és «la mare de Joan, a qui hom anomena 'Marc'» (12,12). Són dues Maries diferents? o és la mateixa Maria, la que és 'mare' de Jesús i de la comunitat on Joan Marc anuncia la bona notícia de Jesús? De moment no tinc més elements per a inclinar-me per l'una o l'altra interpretació. Però en el gènere simbòlic tot és possible.

La clau de la bona notícia és Jesús

Aquesta bona notícia que es proclama en el si d'aquesta comunitat va començar d'aquesta manera: «Principi de la bona notícia sobre Jesús Messies, Fill de Déu...» Per a ells constituïa el començament, absolut i relatiu a la vegada, absolut en referència a Jesús i relatiu al principi del Gènesi. Però aquí ha començat una experiència nova i aquesta bona notícia referent a Jesús és la clau per a reinterpretar tota l'Escriptura. El nom de Jesús, tan estimat i suggerent, només l'explicitarà al començament de l'Evangelí, en la primera redacció, que és la que hem comentat fins ara. La familiaritat amb ell és tal que en el decurs de l'Evangelí el suplirà amb el pronom, «i ell..., i ell...», sense necessitat de mencionar-lo pel seu nom, perquè forma part de l'experiència recent de la comunitat.

Jesús Messies i Fill de Déu... són equivalents?

El terme «Messies» és un terme ben entenedor per a un jueu, però «Fill de Déu»..., ja és més complicat. Messies és un terme jueu, és el rei, l'ungit..., però en quin sentit és 'messies'? En dir, tot seguit, «Fill de Déu», Marc intenta corregir la mentalitat jueva sobre el messies... És com si digués: 'Compte, que aquest messies és diferent!' Fixem-nos en el rètol de la creu: «Aquest és el rei dels jueus» (Mc 15,26 D) i en la burla dels summes sacerdots: «El Messies, el rei d'Israel» (15,32). La referència és clara a un que s'ha autoproclamat messies i en nom del qual s'ha provocat una revolta contra els romans. Aquests l'han crucificat enmig d'altres dos facinerosos. Però tres creus són moltes creus. La represàlia fou terrible, potser de desenes de crucificats. I el màxim responsable, des del punt de vista dels romans, a petició dels summes sacerdots, fou Jesús de Natzaret. Però prestem atenció al crit que «expirà» el centurió romà: «Realment aquest home era Fill de Déu» (15,39 D). El paganisme, representat pel centurió, reconeix que l'home Jesús no és un messies que s'ha revoltat contra l'Imperi, sinó que és «Fill de Déu», un títol entenedor per a un pagà.

L'evangelista comença la bona notícia poc després que acabés de succeir tot això. Els ve a dir: 'Aquest Jesús no és el messies que vosaltres esperàveu i que el vàreu crucificar perquè ell mai no va voler ser messies en la vostra direcció.' Recordem que van ser probablement els seus propis deixebles els qui van provocar la revolta i que després van fugir, alguns dels quals també van ser enxampats. Doncs bé, 'Aquest és el Fill de Déu'. És el que dirà Joan en el Pròleg: «Aquests no han nascut de llinatge humà, ni per impuls de la carn, ni per desig de baró, sinó que neixen de Déu» (Jn 1,13). En Jesús ha començat, doncs, i es re-escríu de nou, tota la història de la creació...

Aquest començament tan condensat, la majoria de traductors ho consideren tan sols un títol. (Els escrits antics no tenien títols.) El podríem parafrasejar dient: '*Així començà la bona notícia referent a Jesús Messies, Fill de Déu, com està escrit en el llibre d'Isaïes, el profeta per excel·lència...*'

Què hi fa aquí el profeta Isaïes?

Però, si és la Torà la que s'havia de recitar!, tal com ho feien a la sinagoga, on a més la Llei es llegia en hebreu, que era la llengua de Déu. Doncs mireu, aquí, d'hebreu res de res. Marc ha deixat de banda la llengua de Déu (la llengua sagrada). Per tant, res d'història sagrada..., s'ha acabat. Recordem el que va costar d'abandonar el llatí en les nostres esglésies, després del Concili. Marc s'ha servit de la llengua grega, una llengua franca, perquè la seva és una comunitat que es troba a Jerosòlima (no a Jerusalem!), constituïda per jueus, molts dels quals provenen de la diàspora, com Bernabé. Segons una carta atribuïda a Pau (Col 4,10), Bernabé i Marc eren cosins; de Bernabé sabem que era de natural de Xipre (Ac 4,36). Marc porta un nom hebreu, *Iohannes*, i també Bernabé, *Ioseph*, i així com a Bernabé els apòstols li van posar el sobrenom de 'Barnabas', que vol dir el consolador, l'exhortador, també Joan porta un sobrenom,

‘Marcos’, un nom llatí grecitzat. Per tant, tenim aquí unes comunitats molt mesclades, completament al marge de les comunitats creients de la gran Església. I si fos el cas que Maria, la mare de Jesús, hagués anat a parar allà... (a la comunitat de Jerosòlima)?, en aquest cas no tindriem cap dificultat en suposar que Maria, la mare de Jesús, fos també la mare de Joan-Marc, perquè també pot ser mare nostra. ‘Mare’ aquí no té el sentit maternal estricta, sinó el de qui presideix la comunitat com una mare, i no m’estranyaria que fos ella. Perquè aquella dona va haver de fer molt progressos per a comprendre Jesús, cosa que no hem fet nosaltres. Tot ho hem entès de seguida, tot ho tenim molt clar..., però després no sabem com predicar.

Marc no ha citat la Llei. La comunitat de Joan-Marc estava acostumada a que en la sinagoga sempre l’hi llegien primerament la Torà i després l’interpretaven servint-se dels profetes o dels llibres històrics. La Torà estava al centre, com per a nosaltres l’Evangeli avui dia. Qui ho ha canviat ha estat Marc creant un nou registre. I en què es recolza Marc?, perquè el que anuncia no és nou del tot. Per això no m’agrada la paraula ‘nou’, perquè sembla que comencem sempre de cap i de nou. No, més aviat hi ha una continuïtat. On troba la continuïtat? No oblidem que Marc és de l’escola de Jesús, deixeble directe de Jesús. I aquest és un altre tret que compartia també Maria. Marc ha conegut Jesús directament i sap de què parlava i com parlava. I Jesús feia referència sovint al profeta Isaïes.

Isaïes, el profeta per excel·lència

En aquell temps citaven el llibre d’Isaïes en bloc, sense distingir entre el primer i el segon Isaïes. Ignorem si, abans de la nostra era, el rotllo del Segon Isaïes corria sol; sembla que no, no en tenim constància. A Qumran s’ha trobat en bloc, el Siràcida també cita Isaïes com un bloc. No m’estranyaria, però, que el que avui s’anomena Segon Isaïes hagués existit com un llibre separat, perquè precisament Marc el que coneix directament és aquest Segon Isaïes. Almenys aquí el fa servir. A més a més cita les primeres paraules del començament del Segon Isaïes. Això és el que m’ha frapat. Si llegim el capítol 40, on comença el Segon Isaïes (Is 40–55), veurem que Marc fa referència precisament a aquest inici: *«Consoleu, consoleu el meu poble — diu Déu. Sacerdots parleu al cor de Jerusalem, consoleu-la, dient-li que s’ha acabat la seva servitud, li ha estat perdonat el seu pecat, que ha rebut de mans del Senyor doble paga per tots els seus pecats. (Escolteu) una veu que crida: “En el desert prepareu el camí del Senyor...”»* (Is 40,1-3 LXX). Aquí no hi ha dubtes sobre la puntuació. En canvi, acostumem a traduir en l’Evangeli: *«Una veu que crida en el desert.»* També jo ho havia puntuat d’aquesta manera. Doncs no, la puntuació correcta ha de ser: *«Una veu que crida: “En el desert prepareu el camí del Senyor.”»* En aquell temps no hi havia comes, ni cometes, ni punts, ni accents, tot s’escrivia en majúscules. D’aquí les diferències en la puntuació.

«En el desert prepareu el camí del Senyor...» Què està passant? El poble d’Israel es troba en el desert. És un poble que torna de l’exili de Babilònia, i aquest retorn és terrible. Marc ha posat en el començament de l’Evangeli aquesta imatge del poble que torna d’un exili, que en el seu cas és la seva comunitat... *«Consoleu Jerusalem dient-li que s’ha acabat la seva servitud...»* Hem de rellegir aquest passatge d’Isaïes a la llum de l’experiència que estava fent aquesta petita comunitat després del gran desastre dels fets de Jesús... I continua Isaïes: *«Redreceu les senderes del nostre Déu. (Ara sí que funciona el paral·lelisme: en el desert prepareu el camí; en l’estepa, les senderes.) S’alçaran les fondalades, s’abaixaran les muntanyes i els turons, el terreny escabros serà una plana, i la serralada, una àmplia vall. (Aquesta part no l’esmenta Marc, però l’adquirirà Lluc: cf. Lc 3,4-6.) «Llavors apareixerà la glòria del Senyor (la seva presència) i tothom veurà alhora que el Senyor mateix ha parlat (‘veurà’, vol dir que experimentarà). Una veu diu: “Fes una crida!” (és Déu qui parla). I una altra respon: “Quina crida he de fer?” (pregunta el profeta, i respon Déu): “Tots els homes són herba i la seva glòria és com la flor de l’herba: l’herba s’asseca i la flor es marceix...”»* Ara, imagineu-vos que anem pels carrers i els diem a la gent que som com l’herba i que la flor es marceix... *«Però la paraula del nostre Déu dura per sempre. Puja en una muntanya ben alta (és el retorn a Jerusalem), tu que portes bones notícies a Sió... (És la mateixa paraula que farà servir Marc: «Principi de la bona notícia...») Alça ben forta la veu, tu que portes bones notícies a Jerusalem. Crida, no tinguis por! Digues a les viles de Judà (Marc ho reprendrà dient que «Acudia a ell [Joan Baptista] tota la regió de Judea): “Aquí teniu el vostre Déu! (la mateixa expressió que apareixerà en la citació de Marc, segons el Còdex Bezae: «Redreceu les senderes del vostre Déu»). El Senyor, Déu sobirà, arriba amb força...”»* Aquí hem de fer una transposició: ara resultarà que aquest Déu ‘fort i poderós’..., és aquell pobre desgraciat que van penjar d’un fustot, aquest és *«el nostre Déu»*, de qui deia Joan que era *«més fort que jo»*. I continua Isaïes: *«...Amb la força del seu braç domina tota cosa.*

L'acompanya el fruit de la seva victòria, el precedeixen els seus trofeus (Vaja quina victòria!, vaja un trofeu el d'un penjat d'un patíbul!). *Vetlla com un pastor pel seu ramat: amb el seu braç aplega els anyells, consola les ovelles que crien.*» Ja ha aparegut l'aspecte maternal de Déu... Quan deixem de banda aquest aspecte maternal, tot es converteix en victòries, guerres, creuades i seleccions naturals... Aquest és el començament del Segon Isaïes.

Marc ens diu, seguint el Còdex Bezae: «... *com està escrit en Isaïes, el profeta*». El text normal ho canvia dient: «en el profeta Isaïes». El Còdex Bezae és molt fi, molt proper al text original. Ben aviat aquest text el van llimar, per a fer-lo més llegible en les grans assemblees litúrgiques, i en van fer tantes còpies que s'ha convertit en el text normal. No és el mateix dir «en el profeta Isaïes» que «en Isaïes, el profeta», subratllant-se així que 'aquest és el profeta per excel·lència'. A continuació esperàvem trobar la citació d'Isaïes. Però no, l'evangelista continua: «*Mira envio el meu àngel* (el meu missatger, una persona humana) *davant teu, el qual acondicionarà el teu camí...*» Això no es troba en el llibre d'Isaïes, i molts comentaristes han suposat que aquesta citació provenia de Malaquies, perquè han entès que havia de ser precisament d'un profeta. Doncs, altre cop no, la citació prové del llibre de l'Èxode. No hi ha dubte que es retroba també en Ml 3,1, però el llibre de l'Èxode forma part de la Torà, no Malaquies. Per què, doncs, no diu en l'encapçalament 'com està escrit en els llibres de la Llei', per exemple, sinó «*com està escrit en Isaïes, el profeta*»? Senzillament perquè l'evangelista pretén supeditar la Llei al profeta Isaïes, que és el que farà servir d'entrada. A la sinagoga, en canvi, la Torà constituïa la lectura principal i després s'interpretava amb passatges dels profetes o d'altres escrits. Aquí s'han invertit els termes: la bona notícia que tot just comença recolza en el profeta Isaïes, un dels pocs llibres de l'Esclatadura dels quals es podien servir en aquells moments tan crítics. Han hagut de renunciar al seu passat gloriós. La Llei (tot el Pentateuc) s'ha posat al servei del Profeta a manera d'exordi: '*Mira, envio el meu missatger davant teu; ell acondicionarà el teu camí* (Ex 33,2 LXX). *Una veu que crida: "En el desert prepareu el camí del Senyor. Redreceu les senderes del vostre Déu"*' (Is 40,3 LXX).

Les referències de Marc al començament del Segon Isaïes no es limiten a aquesta citació literal. Ja n'hem identificades unes quantes. N'hi ha una, però, que podria passar desapercebuda, i que és molt alligadora. En la crida que havien de fer els sacerdots al poble d'Israel en tornar de l'exili havien d'anunciar «la bona notícia a Sió, ... a Jerusalem». Marc, en canvi, ha proscrit aquest mot. Mai no parlarà de «Jerusalem», un terme sacral que designava tota la institució jueva, Llei, Temple i sacerdoti inclosos, sinó que se servirà d'un terme més neutral, rarament emprat en l'AT, «Jerusalem». És més, la primera vegada que se'n servirà, ho farà a partir de la seva forma adjectival: «*Acudia a ell tota la regió de Judea i tots els jerolimitans.*» Els ha fet entrar per la porta estreta..., d'una manera subreptícia.

Un camí diferent..., altre cop al desert!

En el text d'Isaïes es parlava de «Sió», la muntanya on es troba «Jerusalem», i escenificava la pujada a la ciutat santa amb crits de victòria i trofeus... Ara, s'han invertit fins i tot els termes emprats pel Segon Isaïes: no '*tornen a Jerusalem*', sinó que '*se'n van al desert*'. És com dir que el retorn de l'exili no ha servit per a res. Si seguim llegint el profeta Isaïes, el Segon Isaïes, veurem que ell mateix, cap al final, ja dóna a entendre que allò no va funcionar. De fet va ser així, un retorn de l'exili molt bonic, però ben aviat es van instal·lar a la Terra promesa, i ara han de sortir novament cap al desert, ja que aquesta s'ha convertit en una Terra d'opressió.

Apareix tot seguit Joan baptista, que és el qui fa la crida. Assumeix el paper del profeta Isaïes, el reencarna. Fa un crit perquè surtin i els fa venir a tots. Diu: «*Es presentà Joan en el desert, batejant i proclamant un baptisme en senyal de penediment...*» És el mateix desert, un desert ben conegut, que no té connotacions només geogràfiques, ans rememora l'antic èxode. 'Batejant i proclamant un baptisme de canvi, d'esmena, de penediment...', perquè si no hi ha penediment, no es pot començar una nova manera d'enfocar la vida; «... *per a perdó dels pecats*»: recordeu 'el perdó dels pecats de Jerusalem', de què parlava Isaïes?, doncs ara tornen a aflorar.

Ja hem identificat una sèrie de referències al text d'Isaïes: bona notícia, el profeta Isaïes, la citació directa del profeta, els pecats de Jerusalem, els pecats del poble... Marc continua: «*Anaven essent batejats en el Jordà per ell, a mesura que confesaven els seus pecats.*» Els qui han sentit la crida, s'han adonat que allò de la Terra promesa no va, han sortit de casa seva i han anat cap al Jordà, en direcció al desert. Travessen el Jordà i tornen al desert, a terra pagana. Havien sortit d'Egipte, travessat el desert i havien entrat a la Terra promesa, però ara resulta que han de sortir a corre-cuita perquè la seva terra s'ha convertit —com continua essent-ho avui— en terra d'opressió (només hi faltaven els murs..., quina

vergonya!). ‘Anaven confessant els seus pecats’ a mesura que prenien consciència de ser personalment responsables de les injustícies de la societat jueva.

Jesús deixeble de Joan?

«Anava Joan vestit amb una pell de camell i menjava llagostes i mel silvestre.» Marc descriu Joan servint-se del vestit característic dels profetes (vegeu 2Re 1,8, Elies; Za 13,4) i el presenta com un asceta que porta una vida de gran austeritat, situat al marge de la societat. «I els anava dient: “Jo, per la meua part, us batejo amb aigua; ve, però, darrere meu el qui és més potent que jo, del qual jo no sóc qui per a deslligar-li la corretja de les sandàlies; ell mateix és qui us bateja amb Esperit Sant.» «Els anava dient...» vol dir que ho repetia una i altra vegada, a cada nou grup que acudia a ell. El Còdex Bezae precisa: «Ve darrere meu el qui és més potent que jo», mentre que el text normal es limita a dir: «Ve el qui és més potent que jo al darrere.» En suprimir el pronom «meu», el text parla simplement d’un ‘venir al darrere’, cronològicament, evitant així de dir que Jesús era deixeble de Joan. En efecte, ‘anar darrere’ d’un individu és la manera típica d’expressar l’actitud del deixeble que va darrere del mestre. Per això, Jesús quan increparà Pere li dirà: «Vés-te’n darrere meu, Satanàs...» (Mc 8,32-33), invitant-lo a deixar de comportar-se com el diable que volia fer desviar Jesús del seu camí i a fer-se realment deixeble seu.

«Ve darrere meu...», ‘està venint...’, en present, com un deixeble més, però Joan confessa que té més poder que ell, que té més força... Marc utilitza la mateixa paraula grega, ‘potent, poderós’, que hem trobat en Isaïes. L’evangelista Joan conserva un lòguion molt expressiu de Joan Baptista: «Jo no el coneixia, però el qui m’envià a batejar amb aigua em va dir: “Aquell damunt el qual veuràs que l’Esperit baixa i es posa sobre ell, aquest és el qui bateja amb l’Esperit Sant”» (Joan 1,33). Més endavant precisarà que «Jesús se n’anà amb els seus deixebles al territori de Judea i s’hi va estar un cert temps amb ells i batejava... Alguns dels deixebles de Joan ... anaren a trobar Joan i li digueren: “Rabi, aquell que era amb tu a l’altra banda del Jordà i de qui tu vas donar testimoni, ara bateja i tots van cap a ell.” Joan respongué: “... Jo no sóc pas el Messies, sinó que he estat enviat davant d’ell.”» (Joan 3,22-28). Joan i Jesús es coneixen des de petits, són cosins segons, segons Lluc. Potser van estudiar junts a Jerusalem. D’això no en sabem res. Però tant Joan baptista com Jesús tenen coneixements molt profunds de l’Escriptura, que només es poden aprendre en una escola rabínica. L’un i l’altre coneixen les interpretacions oficials de l’Escriptura que s’imparteixen a les sinagogues, però en capgiren el sentit.

«... Jo no sóc qui per a deslligar-li la corretja de les sandàlies...» Joan ha fet l’experiència de que Jesús és el Messies i que li ha de preparar el camí. «... Ell és qui us bateja amb Esperit Sant.» Us està batejant, en present. Des del moment en que Jesús començà a batejar, encara que externament fos amb aigua, ja estava batejant amb Esperit Sant. Què vol dir això? Ve a dir que ajudava la gent perquè fessin una experiència personal, segregant-se de la massa. Jesús haurà de fer encara un llarg camí. De moment el seu model és Joan i fa el mateix que ell, però com que s’implica amb tanta força i convicció ja bateja amb Esperit Sant. Per això Joan recalca el present: «Aquest us bateja amb Esperit Sant.» El text normal ha canviat el present per un futur, ‘batejarà’, i aleshores es perd aquest matís.

Vers una visió global de Marc

Malgrat que les perícopes de primera redacció han estat ja comentades, a partir d’ara donarem una visió global de l’Evangeli de Marc. Per tant, serà útil que rellegiu els apunts fotocopiats que us hem anat lliurant. A partir d’ara ens detindrem sobretot en les perícopes de segona i tercera redacció que no han estat comentades. Marc de moment ja ens ha presentat els dos personatges: Joan baptista i Jesús. Joan desapareixerà tot seguit i Jesús esdevindrà el personatge central, tal com Marc ens ha dit de bon començament. La bona notícia es refereix a Jesús; Joan ha servit per a emmarcar-la.

Jesús és el primer ‘homo’ que ha fet l’experiència plena de ser ‘Fill de Déu’

Encetem la segona perícopa (Mc 1,9-11): «Succeí que, pels dies aquells, vingué en Jesús de Natzaret de Galilea...». El Còdex Bezae el menciona amb l’article, perquè ja ha estat presentat al començament. Ara sabem que era natural de Natzaret. De Betlem Marc no en diu res. «... I fou batejat en el Jordà per Joan.» L’evangelista retrocedeix en el temps i ens descriu el moment en que Jesús, en sentir la crida de Joan, ha fet com tothom i s’ha presentat al Jordà. S’ha solidaritzat amb els qui hi acudeixen, i se sent tan pecador com tothom, perquè el pecat és social. Hem estat nosaltres els qui hem convertit el pecat en quelcom personal i ens hem oblidat del pecat social. Jesús se solidaritza amb aquesta situació, sent la crida de Joan i va al Jordà, baixa a l’aigua com tothom i és batejat per Joan. «Quan pujava de l’aigua...»: Marc empra

el verb 'pujar', i no 'sortir', com feien els peregrins que pujaven a Jerusalem amb cants festius i actituds de pregària. 'Pujar' pressuposa una experiència interior, molt positiva. Jesús ha fet una experiència de mort dins de l'aigua i ara puja de l'aigua. «*Quan pujava de l'aigua, va veure oberts de bat a bat els cels...*». No sabem qui va ser l'il·luminat que va canviar el verb i va posar 'els cels s'esquinçaren', donant peu a grans comentaris sobre 'els cels esquinçats que ja mai més ningú no podrà tancar...' El fet és que d'aquest verb Marc se'n servirà precisament, al final de l'Evangeli, quan puntualitzarà que «la cortina del santuari s'esquinçà en dues de dalt a baix» (Mc 15,38), indicant així la fi del culte antic. Jesús 'va veure', és a dir va tenir una gran experiència. El llenguatge simbòlic és un meta-llenguatge, que va molt més a fons que el nostre llenguatge racional. Allò que ens fa humans és precisament el llenguatge simbòlic. Primerament 'veu' els cels oberts..., donant a entendre que és ell qui s'ha obert de bat a bat al projecte de Déu, i com que s'ha obert ell, aleshores baixa l'Esperit Sant cap a ell... Pujar i baixar ens recorda l'escala de Jacob... Mentre ell puja, l'Esperit baixa. Si Jesús no hagués pujat, l'Esperit no hagués baixat. Aquest és el secret. Qui té por no s'obre mai. Com aquell que prengué la dracma i l'amagà sota terra, perquè tenia por... «*...I veié... que l'Esperit com un colom baixava cap a ell.*» De la mateixa manera que ell 'puja', l'Esperit 'baixa', l'Esperit de Déu que, des del Big-Bang, planava sobre les aigües primordials. És aquell colom que tornava una i altra vegada a l'arca de Noè, fins que a la tercera ja no tornà perquè havia trobat terra on reposar. Allí va poder reposar sobre la terra, ara reposa sobre una persona. Per primera vegada en la història de la humanitat hi hagut una persona que s'ha obert de bat a bat, i no sabem per què, al projecte de Déu. N'hi ha hagut molts que s'hi han obert, però ell s'hi ha obert del tot. Potser perquè era un marginat, menyspreat per tothom ... des de la seva concepció. Des del seu naixement fou un home marcat per un estigma. Nosaltres tots som de bona família. «*I una veu ressonà des dels cels: "Tu ets el meu fill estimat, en tu m'he complagut."*» No l'heu sentit mai aquesta veu? Hi ha d'haver algun moment en la nostra història personal en què hem de prendre consciència de que som fills i filles de Déu. 'Tu ets el meu fill'..., ens ho diu a cadascun de nosaltres. Déu ha esperat aquest moment des de fa 13.699,997.994 d'anys, esperant ansiós de veure quina cara tenia el seu projecte...

Josep Rius-Camps
Sant Pere de Reixac, 18 de desembre 2005